

COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

ASOCIAȚIA PROMO-LEX

RAPORT

Intermediar

Monitorizarea referendumului republican constituțional din 5 septembrie 2010

ZIUA SCRUTINULUI

5 septembrie 2010

Acest proiect este susținut financiar și tehnic de Organizația pentru Securitate și Cooperare din Europa (OSCE), Ambasada Statelor Unite ale Americii, Fundația Est-Europeană din resursele acordate de Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida/Asdi), Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei, Fondului Național pentru Democrație (NED), Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin intermediul Fundației Eurasia. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor

I.EFORTUL DE MONITORIZARE PROMO-LEX

II. CONSTATĂRI DIN ZIUA SCRUTINULUI

A. Administrația Publică

B. Administrația electorală

C. Agitația electorală

D. Influența abuzivă asupra alegătorilor sau intimidarea acestora

E. Listele electorale

F. Observatorii naționali și internaționali

III. ÎNGRIJORĂRI

IV. RECOMANDĂRI

I. EFORTUL DE MONITORIZARE PROMO-LEX

Monitorizarea referendumului republican constituțional, care se va desfășura la 5 septembrie, este un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte „Coaliția 2009”. Aceasta este o uniune benevolă de organizații non-guvernamentale, care implementează proiecte întru îmbunătățirea procesului electoral și sporirea încrederii cetățenilor în proces. Diversele programe de monitorizare a alegerilor în cadrul „Coaliției 2009” sunt implementate atât de către Asociația Promo-LEX, cât și de către alte organizații care fac parte din aceasta.

Efortul Promo-LEX de monitorizare a referendumului republican constituțional din 5 septembrie 2010, include 42 observatori pe termen lung (OTL), ce monitorizează procesul electoral în toate circumscripțiile electorale din Republica Moldova în perioada 13 august 2010 – 10 septembrie 2010. OTL sunt asistați de 300 observatori pe termen scurt (OTS), ce reprezintă 15% din totalul secțiilor de votare din țară. OTS au fost repartizați în teritoriu în baza unui eșantion reprezentativ, marja de eroare a rezultatelor fiind calculată la 0,5%. Acești observatori vor monitoriza procesul electoral doar în ziua scrutinului și doar la secțiile de votare repartizate. Activitatea tuturor observatorilor este coordonată de către o echipă centrală, structura căreia a fost concepută anterior scrutinului.

Acest proiect este susținut financiar și tehnic de către Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), Ambasada Statelor Unite ale Americii în Moldova, Fundația Est-Europeană din resursele acordate de Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida/Asdi), Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei, Fondului Național pentru Democrație (NED), Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin intermediul Fundației Eurasia.

Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

II. CONSTATĂRI DIN ZIUA SCRUTINULUI

A. Administrația publică

În timpul monitorizării au fost depistate cazuri când birourile secțiilor de votare nu aveau un nivel de pregătire corespunzător. Astfel, în ajunul referendumului, BESV nr. 24 Gara Unchitești, Florești, a fost deconectat de la linia telefonică până în prima jumătate a zilei de 5 septembrie. De asemenea, BESV nr. 25, 26 și 27 din Cunicia, Florești, au fost deconectate temporar de la sursa de energie electrică.

În altă ordine de idei, reprezentanții APL nu au întreprins măsuri pentru asigurarea unor condiții corespunzătoare de desfășurare a procesului electoral.

B. Administrația electorală/organele electorale

Din totalul de 300 de secții de votare monitorizate, majoritatea s-au deschis la timp, cu excepția birourile electorale ale secțiilor de votare (BESV): nr. 75, 79, 99 din Chișinău; nr. 47 Pietrosu, Fălești; nr. 1 orașul Cimișlia; nr. 61 Ivanovca, Florești, care au fost deschise cu depășirea termenului legal de până la 15 minute.

Din cauza prestației reprezentanților organelor electorale au fost constatate dificultăți în activitatea BESV nr. 61 Ivanovca, Florești; BESV nr. 5 Strășeni. Formularele listelor electorale din secțiile de votare respective nu dispuneau de rubrica „Semnătura membrului biroului electoral”.

Cazuri de amenajare necorespunzătoare au fost constatate la BESV nr. 24 Lozova, Strășeni; BESV nr. 5 Strășeni; nr. 24 Gara Unchitești, Florești; BESV nr. 13 Costești și nr. 7 orașul Ialoveni, r-nul Ialoveni; BESV nr. 9 și 10 Bardar, Ialoveni.

În timpul votării au fost înregistrate cazuri de absență nemotivată a membrilor BESV: nr.16 Bălăsenești, Briceni; BESV nr. 9 Comrat, UTA-Găgăuzia;

Membrii BESV au admis cazuri de eliberare necorespunzătoare a buletinelor de vot pentru alegătorii din BESV nr. 3 orașul Cimișlia.

Cazuri de încălcare a modalității de votare a fost constatată la BESV Bălăsenești, unde au fost depistate cazuri de intrare a mai multor persoane în cabina de vot.

Nerespectarea procedurii de votare la urna mobilă a fost constatată la BESV nr. 26 Hîrtop, Cimișlia, unde membrii biroului au admis votarea la urna mobilă fără prezentarea certificatele medicale.

În timpul monitorizării a fost constat un caz de votare în baza actelor necorespunzătoare la BESV nr. 26 Hîrtop, Cimișlia, unde buletinul de vot a fost eliberat alegătorului în baza pașaportului.

Reprezentanții BESV au interzis înregistrările video și fotografierea în incinta secțiilor de votare BESV nr. 23 Horodca, Ialoveni și BESV nr.154 Chișinău.

Cazuri de încălcare a procedurii de acreditare a observatorilor la referendum au fost constatate la BESV nr. 16 Taraclia, unde primarul satului Cairaclia a fost înregistrat ca observator și la BESV nr. 4 orașul Florești, unde reprezentantul PCRM a fost acceptat ca observator în lipsa acreditării.

Probleme cu ștampilele de vot au fost depistat la BESV 54, sat. Peresecina, Orhei, unde a dispărut ștampila de vot „Referendum 2010”.

Cazuri de aplicare necorespunzătoare a ștampilei secției de votare a fost depistată la BESV 246, Cricova, unde membrii biroului au aplicat ștampila pe versul a circa 300 buletine de vot înainte de introducerea lor în urna de vot.

La BESV nr. 242 din sectorul Botanica, Chișinău, a fost constatată o tentativă de introducere a 5 buletine de vot în urna de vot de către un alegător, în vârstă de 73 ani.

Cazuri de prezență a persoanelor neautorizate la secțiile de votare au fost observat la BESV nr. 46, sectorul Botanica, Chișinău și BESV nr. 35 Ruseștii Noi, Ialoveni (primarul Ruseștii Noi, Pavel Codreanu, reprezentant PDM).

În contradicție cu Hotărârea CEC nr. 3444 din 13 august 2010 și a completărilor introduse prin Hotărârea nr. 3500 din 1 septembrie 2010, membrii BESV nr. 23 Copanca au interzis alegătorilor din orașul Slobozia să voteze în cadrul secției de votare.

Pe parcursul votării au fost constatate deficiențe tehnice în accesarea paginii web a CEC.

C. Agitație electorală

În urma monitorizării au fost constatate încălcări ale prevederilor privind amplasarea afișajului electoral la BESV Bubuieci, sectorul Ciocana, Chișinău; BESV nr. 17 Dănceni, Ialoveni (PLDM).

Manifestări de agitație electorală au fost înregistrate în apropierea BESV Varnița (MAE); BESV nr. 46, sectorul Botanica, Chișinău; BESV nr. 22 Novoselovca, Budei și Albota de Sus, din Taraclia; BESV nr. 2, 7, 11 Comrat și BESV nr. 24 (PCRM); BESV nr. 4 orașul Florești (PCRM); BESV nr. 15 Costești, Ialoveni (PCRM); BESV nr.12/37, sat. Bălăsești, raionul Criuleni (PCRM); BESV nr. 16 Taraclia (PCRM); BESV nr. 31 Mirnoe, nr. 30 Ciumai, nr. 28 Vinogradovca (PDM).

Acțiuni de agitație electorală în preajma secțiilor de votare au fost desfășurate de către reprezentanții APL de la BESV nr. 73 Teleșeu, Orhei (primar Teleșeu, membru PCRM); BESV nr. 30 Ocnîța (primar Victor Mamail, membru PCRM).

De asemenea, în agitație electorală s-au antrenat și observatori de la BESV: nr. 40 Țareuca, Rezina (Cătană Victor, PCRM); nr. 1 Cimișlia (PCRM); nr. 24 Gara Unchitești, Florești, (Dmitri Usafii, PCRM); nr. 28 Mășcăuți, Criuleni (Ion Janiru și Gheorghe Bonegru, PCRM); nr. 29 Huzun, Strășeni (PCRM).

D. Influența abuzivă asupra alegătorilor sau intimidarea acestora

În urma monitorizării au fost constatate cazuri de interdicție a accesului alegătorilor la BESV nr. 5 din localitatea Corjova, r-nul Dubăsari, ca urmare a blocării secției de votare de circa 20 milițieni și 300 de persoane în civil, subordonate administrației de la Tiraspol. Observatorii Promo-LEX au constatat că aceste persoane consumau băuturi alcoolice și manifestau un comportament agresiv.

De asemenea, participarea la votare a fost împiedicată din cauza restricționării circulației între localitățile Varnița și Bender, la punctul de control subordonat administrației de la Tiraspol. Celelalte mijloace de transport au fost redirecționate prin „postul vamal” de pe traseul Chișinău-Bender.

Interdicții de circulație pentru alegători au fost aplicate și de către organele de poliție de malul drept. Din cauza interdicțiilor alegătorii nu au putut ajunge la BESV Copanca și BESV Dorotcaia.

Au fost constatate cazuri de prezență excesivă a reprezentanților poliției în apropierea BESV nr. 109 Chișinău și nr. 29 Pojoreni, Ialoveni. De asemenea, reprezentanții poliției au însoțit membrii BESV nr. 109 Chișinău la transportarea urnelor de vot mobilă.

De asemenea, din partea autorităților de pe malul stîng a fost aplicate interdicții la transportarea urnelor de vot mobile de la BESV 40 și 41 Varnița în localitățile controlate de administrația de la Tiraspol.

E. Listele electorale

În urma monitorizării au fost depistate cazuri particulare de introducerea persoanelor decedate în listele electorale din: Anenii Noi, Dubăsari, Criuleni, Chișinău, Soroca,

Un număr mare de alegători au fost înregistrați pe listele suplimentare de la BESV nr. 32/29 Talmază (105 persoane) și nr. 32/2 orașul Ștefan Vodă, r-nul Ștefan Vodă (95 persoane). Pe motiv

că nu s-au regăsit în listele de bază de la secțiile de votare, 6 alegători au refuzat să fie incluse în listele de suplimentare și să voteze.

În urma monitorizării a fost constatat un nivel redus de solicitări pentru includerea în listele pentru votarea la urnele mobile de vot.

Probleme cu listele electorale de bază au fost constatate la BESV nr. 282 orașul Strășeni, unde în formularul listelor electorale de bază a lipsit rubrica „semnătură membrului biroului care a eliberat buletinul de vot”.

Alegătorii înregistrați în listele electorale ale BESV Corjova au avut posibilitatea să voteze la secțiile de votare nr. 4, 14 din Cocieri și nr. 13 din localitatea Ustia, circumscripția electorală Dubăsari.

F. Observatorii naționali și internaționali

Cazuri de împiedicare a accesului pentru observatorii internaționali (4 persoane) din partea membrilor BESV a fost înregistrată din partea membrilor de la BESV nr. 123 Chișinău.

De asemenea au fost înregistrate cazuri de încălcare a ordinii publice de către observatorii naționali. Astfel, la BESV 154, sectorul Ciocana, Chișinău, sectorului Ciocana și polițistul de gardă au aplicat o amendă administrativă în valoare de 200 lei, în cazul observatorului PCRM, în vârstă de 22 ani, pe motivul încălcării ordinii publice.

La secția de votare Țareuca, r-ul Rezina, observatorul Promo-LEX a fost amenințat de către președintele BESV, pentru depunerea unei sesizări. CER Rezina a neglijat examinarea sesizării depuse de către observatorul pe termen lung Valeriu Rusu. Sesizarea celui din urmă a rămas fără răspuns.

III. ÎNGRIJORĂRI

1. Multiple cazuri de pregătire necorespunzătoare a BESV de către APL
2. Imposibilitatea soluționării problemelor apărute în cadrul secțiilor de votare din cauza neîntrunirii cvorumului necesar al BESV
3. Influențarea negativă a procesului de votare din cauza amenajării necorespunzătoare a BESV
4. Multiplicarea modalităților de fraudare a alegerilor (eliberarea necorespunzătoare a buletinelor de vot, utilizarea de către un alegător a mai multor buletine de vot, introducerea persoanelor decedate în listele electorale)
5. Limitarea transparenței activității BESV în timpul procesului de votare (interdicții de a filma și fotografia de către observatori)
6. Diminuarea nivelului de secretizare a dreptului la vot al a alegătorului
7. Împiedicarea exercitării dreptului la vot pentru alegătorii din regiunea transnistreană
8. Lipsa accesului la informația despre procesul de votare a administrației electorale centrale
9. Influențarea opțiunii de vot a alegătorilor prin plasarea afișajului electoral în preajma secțiilor de votare
10. Influențarea abuzivă a procesului de votare de către APL și observatorii din partea participanților la referendum
11. Împiedicarea exercitării libere a dreptului la vot prin acte de intimidare și restricționare a liberei circulații de către forțele separatiste

IV. RECOMANDĂRI

- 1.Elaborarea și introducerea unor măsuri de sancționare a membrilor BESV care nu-și îndeplinesc obligațiile legale.
- 2.Acordarea unei atenții mai mari amenajării corespunzătoare a BESV.
- 3.Identificarea unui mecanism clar pentru prevenirea și sancționarea cazurilor de fraudare a procesului de votare.
- 4.Asigurarea condițiilor necesare pentru exercitarea dreptului la vot a alegătorilor din regiunea transnistreană prin constituirea BESV pe malul drept și asigurarea cu transport până la secțiile de votare.
- 5.Perfecționarea cadrului legal referitor la desfășurarea publicității electorale prin intermediul panourilor de publicitate stradală.
- 6.Identificarea unui mecanism clar pentru prevenirea și sancționarea cazurilor de influențare abuzivă a opțiunii de vot a alegătorilor către re a APL și observatorilor din partea de partidelor.